

ישיבת הפתל - ירושלים

שיחת הגאון הרב אביגדר הלוי נבנצל שליט"א

לפרשת ויקהל (פרה) תשפ"ה¹

(נכתב ונערך על פי שיחות משנים שעברו)

פרשת פרה - הכנה לפסח והמשך לפורים

פרה אדומה - תיקון לחטא העגל

בעזרת ה', בשבת הקרובה נקרא פרשת פרה.

הטעם לקריאת פרשת זו לפני ראש חודש ניסן הוא, להזהיר את ישראל לטהר עצמם, כדי שיעשו פסחיהן בטהרה (רש"י מגילה כט, ב ד"ה פרה אדומה). שכן פרשה זו מבארת, באיזה אופן נטהר מי שנטמא למת.

כבר הביא רש"י, שמצות פרה אדומה היא תיקון לחטא העגל, עליו קראנו בפרשת כי תשא, וכפי שמביא רש"י מרבי משה הדרשן: "מִשָּׁל לְכֶן שִׁפְחָה שְׁטִינָף פִּלְטִין שֶׁל מֶלֶךְ. אמרו: תבוא אמו ותקנח הצואה. כך תבוא פרה ותכפר על העגל" (רש"י במדבר יט, כב).

מה היה חטא העגל? - ישראל רואים שמשא לא יורד מן ההר. לפי חשבונם היה אמור כבר לרדת מן ההר. אבל הוא לא בא. בנוסף לכך, "בא השטן וערבב את העולם והראה דמות חשך ואפילה לומר ודאי מת משה" (רש"י שמות לב, א). מה היו צריכים ישראל לעשות במצב כזה? משה אמר להם לפני שעלה להר: "הִנֵּה אֶהְיֶה וְחֹרֵר עִמָּכֶם, מִי בְּעַל דְּבָרִים יִגַּשׁ אֲלֵהֶם" (שמות כד, יד). אם תהיינה לכם שאלות, גשו וְשָׁאֲלוּ את אהרן וחור. אם כך, היה עליהם לפנות אל אהרן וחור, ולשאול אותם: "למדנו רבותינו! משה איננו. מה עושים עכשיו?" ואז, או שאהרן וחור היו מכריעים מדעת תורה שלהם מה צריך לעשות, אם אהרן יהיה מעתה המנהיג, או חור, או יהושע או מישהו אחר, או שאהרן (שהיה נביא) היה שואל את הקב"ה, והקב"ה היה אומר לו מה לעשות. הקב"ה היה אומר לו מן הסתם את האמת, שמשא עדיין חי ויחזור במהרה, אבל גם אם האמת היתה שמשא לא היה חי, הקב"ה היה כבר מנחה את אהרן מה לעשות במצב החדש שנוצר.

אבל לא כך נהגו ישראל. במקום לשאול את אהרן מה לעשות, הם מכתביים לו מה לעשות: "קום עֲשֵׂה לָנוּ אֱלֹהִים!" (שם לב, א) לא כתוב: "וַיִּקְהַל הָעָם אֶל אֶהְרֹן", אלא: "וַיִּקְהַל הָעָם עַל אֶהְרֹן"² (שם). כלומר, הם מְעִיִּין, מכתביים לו מה לעשות, וכשחור מתנגד, הם הורגים אותו (רש"י שם, ה). אין כפיפות לחכמי התורה. זו הנקודה העיקרית בחטא העגל, שעליה באה פרה אדומה לכפר. "וַיִּקְחוּ אֵלָיו פָּרָה אֲדָמָה תְּמִימָה אֲשֶׁר אֵין בָּהּ מוֹם, אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל" (במדבר יט, ב). ישראל לא קבלו על עצמם את עול חכמי התורה, לכן התיקון לזה הוא להביא פרה אדומה "אֲשֶׁר לֹא עָלָה עָלֶיהָ עֹל" (ועי' רש"י במדבר שם שביאר כיצד מְכוּוֹנִים כל פרטי מצות פרה אדומה כנגד עניני חטא העגל).

למה נחלקו הצדוקים על חכמי ישראל בענין פרה

אדומה

נראה שזהו גם הענין המונח ביסוד המחלוקת שנחלקו

הצדוקים על חז"ל בענין פרה אדומה.

חז"ל קיבלו ממשא רבינו, שטבול יום³ כשר לעשות פרה אדומה. באו הצדוקים ואמרו: לא! טבול יום אינו כשר לעשות פרה אדומה! רק אם כבר שקעה החמה, והוא טהור גמור, אז הוא כשר לעשות פרה אדומה. לא כל עוד הוא טבול יום (עי' יומא ב, א). מה ראו הצדוקים לחלוק על חכמי ישראל בדבר הזה? בשלמא אם היו באים להקל יותר מחז"ל, היה ניתן להבין למה הם חולקים. נוח להם לפרוק עול ולחפש קולות. אבל לחפש חומרות? למה? מה יצא להם מהחומרא הזו, שטבול יום יהיה פסול לפרה אדומה? ובכלל, פרה אדומה הרי עושים רק פעם בכמה עשרות שנים, אז למה לריב עם חז"ל אם טבול יום כשר לעשות פרה אדומה או איננו כשר לעשות פרה אדומה?

כנראה שמחלוקת הצדוקים בענין זה נבעה מכך, שפרה אדומה באה לתקן את חטא העגל. וכפי שביארנו, התיקון הוא כלפי הענין של אי קבלת עול חכמי התורה, שזה היה הדבר שגרם לחטא העגל. זו בדיוק הנקודה שהצדוקים אינם רוצים לקבל. הם אינם רוצים שחכמי התורה יכתיבו לנו מה לעשות ומה לומר. לכן דווקא בפרה אדומה הם רוצים להראות, שלא חכמי התורה יאמרו מה לעשות בה, אלא אנו נאמר מה לעשות בה⁴.

לכן, כדי להוציא מלבן של צדוקים, תקנו חז"ל לעשות פרה אדומה דוקא בטבולי יום (פרה פ"ג מ"ז). וכדי שלא יבואו בגלל זה לזלזל בטהרה הנדרשת לפרה אדומה, תקנו בה הרבה חומרות אחרות שלא החמירו בהן בקדשים אחרים, כגון שכל מעשיה בכלי אבן שאינם מקבלים טומאה (עי' יומא ב, א), ועוד הרבה דברים שמבוארים בחז"ל, והכל כדי להוציא מלבן של צדוקים, שלא רצו לקבל את הדבר הזה, שחכמי ישראל הם שאומרים לנו מה לעשות, ולא להפך.

חז"ל מספרים על כהן גדול אחד שהיה צדוקי, וכשבא לעשות פרה אדומה, נזהר לטבול יום קודם לכן, כדי שלא יהיה טבול יום ביום שעושה את הפרה. למחרת הטבילה ניגש אליו רבן יוחנן בן זכאי, סמך את ידיו על ראשו ואמר לו: "מה נאה אתה להיות כהן גדול!" אבל כיון שנגעתי כך, נטמאת, ועליך לטבול שוב, ולעשות את הפרה כשאתה טבול יום. כעס אותו כהן על רבן יוחנן בן זכאי ואמר לו: בן זכאי! כשיהיה לי פנאי, עוד אפרע ממך. לאחר שלשה ימים נפטר אותו כהן גדול. בא אביו אל רבן יוחנן בן זכאי ואמר לו: לא היה לבני פנאי להפרע ממך, עד שמת... (תוספתא פרה פ"ב ה"ה) כל כך היה חשוב לצדוקים שלא לעשות את הפרה בטבול יום, וריב"ז מסר את נפשו דוקא כן לעשות בטבול יום, כדי להודיע שצריך לשמוע לחז"ל.

עץ ארז ואזוב ושני תולעת הנדרשים לעשיית הפרה (במדבר

שע"י שהוא ממית עצמו על התורה, הוא ממשיך על עצמו את כח הטהרה של פרה אדומה (שיחות התחזקות, הרצ"מ זילברברג, חוקת תשנ"ו, עמ' קפ"ד-קפ"ה).

[לפי ביאור זה - בניגוד לביאורו של החת"ם סופר - הקשר של "אדם כי ימות באהל, אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה", הוא אל פרשת פרה בכללותה, ולא אל פסוק זה עצמו].

קשר נוסף

עוד נראה לבאר, לפי מה שנתבאר לעיל שפרה אדומה באה לתקן את חטא העגל, שענינו היה אי כפיפות לחכמי התורה, על כן ממין הענין להשמיע לנו דוקא בפרשה זו, שאין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה. היינו, שממית את עצמיותו וגאותו, ומכופף עצמו לחכמי התורה. [גם לפי ביאור זה, הקשר של "אדם כי ימות באהל, אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה", הוא אל פרשת פרה בכללותה, ולא אל פסוק זה עצמו].

אבל נראה יותר לבאר באופן אחר: הרי בפסוק זה נאמר, שאדם שמת, למרות שבחייו היה טהור, ברגע שיצאה נשמתו - נעשה גופו אבי אבות הטומאה. משמע, שהגוף מצד עצמו הוא אבי אבות הטומאה, ורק הנשמה, שהיא החלק הרוחני שבאדם, היא זו שמשפיעה על הגוף קדושה וטהרה! ממילא יש ללמוד מכאן, שכדי לזכות לתורה, שהיא קדושה וטהורה, ומתאימה אל הנשמה שלנו, שגם היא קדושה וטהורה, צריך להגביר את כח הנשמה שבאדם, ו"להמית" את כוחות הגוף המפריעים לכח הנשמה להתגבר. רק מי שמרחיק עצמו מעניני הגוף, ולא הגוף עיקר אצלו אלא הנשמה, רק הוא יוכל לקלוט את דברי התורה באופן שיוכלו להתקיים אצלו. אמנם הקב"ה ברא אותנו באופן כזה שאיננו יכולים לחיות בלי גוף, וממילא מוכרחים אנו להחיות גם את הגוף ולספק את צרכיו, אבל סוף סוף, הגוף מצד עצמו מסתיר את האור האלקי, ורק הנשמה היא זו שמתאימה לתורה. ולכן, יש "להמית" את כוחות הגוף עד כמה שאפשר, כדי שלא יפריעו לנשמה לתפקד כרצונה.

הרי שדרשת חז"ל ש"אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה" מונחת בעומק פשוטו של הפסוק. מתוך מה שאומר הפסוק, ש"אדם כי ימות באהל, פל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים", ניתן להסיק, ש"אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה". שרק מי ש"ממית" את כוחות גופו ומגביר את כח הנשמה שבו יוכל לזכות לתורה.

בכל דרכיך דעהו

אז איך בכל זאת אנו אוכלים ושותים טוב? הרי בזה אנו מגבירים ומחזקים את כוחות הגוף!

התשובה היא, שהדרך הנכונה בזה היא לעשות כפי שכתב הרמב"ם, שגם כשאדם אוכל ושותה ועוסק בצרכי גופו, "לא ישים בלבו לעשות דברים האלו כדי ליהנות בלבד... אלא ישים על לבו שיאכל וישתה כדי להברות גופו ואבריו... שיהא גופו שלם וחזק, כדי שתהיה נפשו ישרה לדעת את ה', שאי אפשר שיבין ויִשְׁתַּכֵּל בחכמות והוא רעב וחולה או אחד

יט, ו), גם הם מראים על הענין הזה. עץ ארז הוא הגבוה מכל העצים, ואזוב הוא הנמוך ביותר, ותולעת גם היא נמוכה ביותר, להורות שהגבוה צריך להשפיל את עצמו. זה גם תיקון לחטא העגל, להשפיל ולהנמיך את עצמו. לא להחליט שאני הגבוה, אני הפוסק, "אני ואפסי עוד", אלא להשפיל את עצמו כלפי חכמי התורה.

אם נתחזק בענין הזה, בעזרת ה' נזכה לטהרה, כפי שכתוב בהפטרות השבוע: "וְיִרְקְתִּי עֲלֵיכֶם מִן הַטְּהוֹרִים וְטִהַרְתֶּם" (יחזקאל לו, כה). צריכים לסלק מאיתנו את הנגיעות של יצר הרע, את הבלבולים של יצר הרע, ונהיה כולנו טהורים לעבודת ה' בפסח ובכל השנה בלי טעויות.

פרשת פרה - המשך לפורים

מלבד כל הנ"ל, יש בפרשת פרה ענין נוסף שאפשר לראות בו כעין המשך לקבלת התורה שהיתה בפורים. המשך ל"הדור קבלוה". כתוב בפרשת פרה: "זאת התורה, אדם כי ימות באהל" (במדבר יט, יד), ודרשו על זה חז"ל: "אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה"⁵ (ברכות סג, ב). לאחר שקבלנו את התורה באהבה וברצון בפורים, יש לנו כאן הוראה, כיצד צריך ללמוד את התורה. "אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה". כלומר, ישתדל לקחת מן העולם הגשמי כמה שפחות⁶ (כמת, שאינו נוטל מן העולם כלום). שלא יחפש תענוגות וכד', אלא יתמסר כל כולו לתורה.

הקשר בין תלמוד תורה לפרשת פרה

אלא שצריך להבין - וכבר שאל כן החת"ם סופר (חי' חת"ס עמ"ס שבת פג, ב ד"ה זאת התורה) - "מה ענין עסק התורה להאי קרא"? הרי פסוק זה אינו מדבר כלל על לימוד תורה, אלא על טומאת מת! "אדם כי ימות באהל - פל הבא אל האהל וכל אשר באהל יטמא שבעת ימים". ומה הקשר בין טומאת מת לתלמוד תורה? ובלשון אחרת: למה רמזה התורה על כך ש"אין דברי תורה מתקיימין אלא במי שממית עצמו עליה", דוקא כאן, בפרשת טומאת מת? וכי לא היה מסתבר יותר שהתורה תרמז לענין זה בפרשת "ושננתם לבניך" וכדומה? למה כאן? מה הקשר בין הענינים?⁷

החת"ם סופר עצמו תירץ כך: היה מקום לומר, שאיש צדיק הממית עצמו על דברי תורה, ושאינו מונע עצמו מדברי תורה אפי' בשעת מיתה, איש כזה לא יטמא במותו. על זה השמיענו הפסוק, שאפילו אדם כזה - מטמא באהל. והיינו, שהשמיענו הפסוק, שלפי קדושת אדם הממית עצמו על דברי תורה ואינו פורש ממנה, כך הוא טומאתו לטמא באהל, "ואדרבא, לפי גודל קדושתו כך הוא טומאתו לעוצם הקדושה, ויש בזה טעם עפ"י סוד ליודעים" (לשון החת"ס).

עוד תירצו אחרים, שע"י שאדם ממית עצמו על התורה, וזוכה ע"י זה שתהיה מתקיימת אצלו, הנה ע"י זה הוא מתחבר לחיים, ולנצח, שהתורה היא חיי נצח וחיי עולם, וממילא ע"י זה הרי הוא מופקע ממיתה, ונשפע עליו כח הטהרה של אפר פרה, שהוא מטהר את האדם מטומאת מת, ומרחיק מהאדם את ענין המיתה, ומקרב אל ענין החיים והטהרה. ולכן דוקא כאן בפרשת פרה אדומה נכתב ונרמז ענין זה, שהרי הכל אחד,

לימוד כשהוא בלי יגיעה ("מכתב מאליהו" ח"ג עמ' 14-15). כל תוספת צער מכפילה את השכר פי מאה.

ומהו הצער המדובר? אין הכונה שיצער עצמו בכוונה, שלא לאכל ושלא לישון כפי הצורך, אלא הכוונה היא, שיתאמץ שלא לאכול יותר מן הצורך, ושלא לישון יותר מן הצורך, כפי שהזכרנו. גם מה שמצער עצמו לעסוק בתורה ולא בדברים בטלים, גם זה בכלל "טובה פעם אחת בצער יותר ממאה פעמים שלא בצער". אבל העיקר הוא יגיעה השכל. ליגע את השכל וכוונות המחשבה להבין את התורה כמה שיותר לעומק. לא להסתפק בהבנה שטחית, אלא להשתדל להבין את הדברים כמה שיותר לעומק.

בצעירותי למדתי אצל הג"ר נחום פרצוביץ זצ"ל [נחתנו של הג"ר חיים שמואלביץ זצ"ל]. הוא היה משתדל להסביר כל דבר בדרך ה"לומדות", כמה שיותר עמוק. ואני חשבתי, שלכאורה אין זה נכון. אם אין הכרח ל"לומדות", ה"לומדות" אינה מבוססת דיה. צריך ללמוד על פי הפשט, ורק במקום שהפשט לא מסתדר צריך לחפש "לומדות". כך חשבתי מתחילה. אבל אחר כך הבנתי שטעיתי, ורבי נחום הוא זה שצדק. למה? כי התורה איננה ספר "פַּעַל-פְּתִי", אלא ספר למדני. ממילא צריך ללמוד את התורה בלומדות עד כמה שאפשר. כמובן, גם ללימוד על דרך הפשט יש ערך, אבל עד כמה שאופי הלימוד הוא יותר למדני ועמוק, כך הוא קרוב יותר אל האמת.

הקב"ה נתן לנו תורה עמוקה, כדי שנתאמץ להבין. כמה שיותר להעמיק לחשוב ולהשיג. לא רק בטעמא דקרא, אלא גם בפרטי ההלכות ופרטי הדינים ובכל חלקי התורה. להתאמץ להבין כמה שיותר, לא להסתפק בשטחיות⁹. כשלומדים בעמקות, אפשר להגיע לתורת אמת. לעומת זאת, כשלומדים בשטחיות, עלולים להגיע למסקנות לא נכונות ולדברים לא נכונים. למשל: בסוף פרשת שלח מביא רש"י מחז"ל: "למה נסמכה פרשת מקורשש לפרשת עבודה זרה, לומר שהמחלל את השבת כעובד עבודה זרה, שאף היא שקולה ככל המצוות... ואף פרשת ציצית לכך נסמכה לאלו, לפי שאף היא שקולה כנגד כל המצוות" וכו' (רש"י במדבר טו, מא). יבוא משהו ויאמר: אם שבת שקולה כנגד כל המצוות, וגם ציצית שקולה כנגד כל המצוות, מה יהיה הדין במי שנפסלו ציציותיו בשבת? האם יהיה מותר לו לעשות ציציות חדשות לטליתו בעיצומו של יום השבת? במבט שטחי אפשר לומר שכן. אבל ברגע שיתעמק, יראה שלא. [וגם בגמרא מפורש שעשיית ציצית אינה דוחה שבת (עי' שבת קלב, א)]. אבל כשלוקחים את המימרות בשטחיות, אפשר להגיע למסקנות מאד לא נכונות. לכן צריך להזהר, לא ללמוד את דברי חז"ל - ובודאי לא פסוקים - בשטחיות, אלא ללמוד את הדברים בעומק. להשתדל לרדת לעומק הדברים כמה שיותר.

מה שדורשים מאיתנו הוא, להיות בבחינת "אָדָם פִּי יְמוֹת בְּאֶהָל". להמית עצמנו באהלה של תורה. וכפי שדברנו, עיקר הכוונה היא ליגיעה הרוחנית, ולא הגשמית. להשתדל לעמוד בכל סוגיא על שיטות הראשונים השונות, וכן על שיטות האחרונים, להשתדל להבין את הדברים כמה שיותר לעומק, ולא להסתפק בידיעה שטחית. לימוד תורה בשטחיות, כמעט אי אפשר להחשיבו כלימוד. אמנם חז"ל אמרו "כל פיטטיא

מאיבריו כואב" (רמב"ם הל' דעות פ"ג ה"ב וה"ג). אם אדם לא יאכל, לא יהיה לו כח ללמוד תורה, לא יוכל להתפלל, ולא יוכל לעשות שום דבר. מוכרחים אפוא לאכול, ומוכרחים גם לישון, כדי שיהיה כח לעבודת הבורא, והאוכל והישון בכוונה זו, הרי זה "עובד את ה' תמיד", אפילו בשעה שנושא ונותן... מפני שמחשבתו פָּפַל כדי שימצא צרכיו עד שיהיה גופו שלם לעבוד את ה'. ואפילו בשעה שהוא ישן... נמצאת שינה שלו עבודה למקום ברוך הוא" (שם ה"ג).

אמנם חז"ל אומרים "כך היא דרכה של תורה: פת במלח תאכל, ומים במשורה תשתה, ועל הארץ תישן, וחיי צער תחיה, ובתורה אתה עמל" (אבות פ"ו מ"ד), אבל חז"ל לא התכוונו בזה לאנשים כערכנו. אם משהו אצלנו יאכל רק פת במלח, וישתה רק מים במשורה, הסוף יהיה שהוא יישן לא רק על הארץ אלא גם על הסטנדר, ולא יוכל ללמוד. אנו צריכים לאכול טוב ולישון טוב, כדי שלגוף שלנו יהיה כח ללמוד. אמנם אחד מארבעים ושמונה דברים שתורה נקנית בהם הוא מיעוט שינה (אבות פ"ו מ"ה), אבל מיעוט שינה אין הכוונה שיישן פחות ממה שצריך, אלא שלא יישן יותר ממה שצריך⁸. ממילא, כשאדם אוכל או ישן למטרה זו, כדי שלגוף שלו יהיה כח ללמוד, זוהי עבודת ה'. "בְּכָל דְּרָכֶיךָ דַּעְהוּ" (משלי ג, ו) - זוהי עבודת ה' השלמה, שאדם יתכוין בכל מעשיו לעבודת ה' ולכבוד שמים. וכשאדם אוכל ושותה ועוסק בצרכי גופו למטרה זו, אין זו סתירה ל"ממית עצמו עליה", אלא אדרבה, זה הוא האופן להיות "ממית עצמו עליה", כי הכל נעשה מכח הנשמה ולשם שמים, ולא לצורך הגוף עצמו.

הנצי"ב זצ"ל היה נוהג לומר לתלמידיו: מיהו המתמיד? - המתמיד איננו זה אשר לומד יומם ולילה בלי הפסקה. כי כמה זמן יוכל להמשיך בהנהגה כזו? לא הרבה זמן. ואם כן אין כאן התמדה. מיהו אפוא המתמיד? - המתמיד הוא זה אשר אוכל בזמן, ישן בזמן, ולומד בזמן. בהנהגה כזו אפשר להמשיך זמן רב, וזוהי ההתמדה.

החפץ חיים, שבודאי לא התנגד ללימוד תורה, היה מכבה בעצמו את האור בישיבה שלו בלילה, כדי שהבחורים ילכו לישון ולא ילמדו יותר מדי. היה אומר, שיצר הרע אומר לבחור: תלמד! תלמד! תלמד! ואז הבחור מתמוטט, ולוקחים אותו לבית החולים בוורשא, ואחרי שהוא בוורשא הוא כבר לא חוזר לראדין. היום זה לא וורשא, אבל בכל זאת צריך להזהר לא להגיע לביטול תורה מחמת לימוד יתר. צריך לאכול מספיק ולישון מספיק, כדי שיהיה לנו כח ללמוד.

עיקר יגיעת התורה - בהבנת הדברים

חז"ל אמרו על לימוד התורה, "טובה פעם אחת בצער יותר ממאה פעמים שלא בצער" (אבות דרבי נתן ג, ו). כלומר, כשלומדים עם יגיעה, השכר גדול פי מאה מאשר לימוד בלי יגיעה. ואמר מו"ר הגה"צ רא"א דסלר זצ"ל בשם אביו, שגם על צער קטן נאמר הכלל הזה. וממילא, אם יתוסף על הצער המועט הזה עוד מעט צער, יוכפל השכר שוב פי מאה (ובסך הכל - פי רבבה), ואם יתוסף עליו עוד מעט צער, יוכפל השכר שוב פי מאה (ובסך הכל - פי מליון), כי חשבון זה נאמר על כל דרגה ודרגה של צער. נמצא, שערך הלימוד כשמתגיע בו הרבה, גדול אלפי אלפים ורבי רבבות פעמים מערך אותו

יש לעמוד ולהשיג.

יהי רצון שיפתח ה' לבנו בתורתו, וישם בלבנו אהבתו ויראתו, ולעשות רצונו ולעבדו בלבב שלם, אמן.

השיחה נערכה לפי קוצר דעתו של העורך,
וכל טעות או חסרון יש לתלות בעורך בלבד.

בישין ופיטטיא דאורייתא טבין" (ירוש' סוף מס' ברכות), שכל הפטפוטים הם רעים, חוץ מפטפוט בדברי תורה שהם טוב, אבל בכל זאת לא כדאי שלימוד התורה שלנו יהיה רק בבחינה של פטפוט בדברי תורה. אנו רוצים להגיע לתורה באמת, לא רק לפטפוט. ואם כך, כדאי להשתדל ללמוד לעומק. להבין את סברת הדעות השונות, להבין את סברת רש"י, את סברת תוספות, למה רש"י אמר כך ותוספות אמרו אחרת¹⁰, ואחרי שלמדנו רש"י ותוספות לראות גם מה אמר הרמב"ם ושאר גדולי ישראל, ולרצות להגיע לעמקם של דברים כמה שאפשר. למרות שודאי לא נגיע עד הסוף, אבל כמה שבכוחנו להשיג,

1. לדעת הרב שליט"א, בכל פרשה בתורה יש קשר או הקבלה בין תחילת הפרשה לסופה. [הרב פרסם מאמר בענין זה בכתב העת "ירושתנו", כרך ג' (תשס"ט) עמ' קי"ח. כתב עת זה יוצא לאור פעם בשנה ע"י "מכון מורשת אשכנז" (בני ברק), ובו מחקרים וסקירות בתורתם של חכמי אשכנז, אורחותיהם ומנהגיהם].
- הקשר שציין אליו הרב שליט"א בפרשת ויקהל: "וְהָיָה כְּסֹף וְנִחַשְׁתָּ" (שמות לה, ה) ⇔ "וְהָיָה כְּסֹף... וְכָל הַיְתָדוֹת... נִחַשְׁתָּ" (שם לה, יט-כ). קשר נוסף: "וְהָיָה כְּסֹף וְנִחַשְׁתָּ" (שם לה, ו) ⇔ "וְהָיָה כְּסֹף וְנִחַשְׁתָּ" (שם לה, יח). קשר נוסף: "אֵת עֲמֻדָיו וְאֵת אֲדָנָיו" (שם לה, יא) ⇔ "וְעֲמֻדֵיהֶם אֲרָבָה וְאֲדָנֵיהֶם אֲרָבָה" (שם לה, יט).
2. "כל קהילה ואחריה 'על' - היא גנאי. ואם אחריה 'אף' - היא לשבח" (אבן עזרא שמות לב, א).
3. טבול יום הוא טמא שטבל ועדיין לא העריב שמשו, שהוא טמא לקדשים ולתרומה החמורים, וטהור לחולין ולמעשר שני הקלים.
4. עי' מאירי (יומא יט, ב), שגם למחלוקת הפרושים והצדוקים באופן הקטרת הקטורת של יוה"כ מצא שורש אידיאולוגי, ולא ראה בה ויכוח הלכתי גרידא. וכן מצינו ב"שם משמאל" (משפטים תרע"ד) לגבי מחלוקת הפרושים והצדוקים אם יחיד מתנדב ומביא קרבן תמיד (מנחות סה, א). גם מה שהצדוקים היו מניחים תפילין בין העינים ממש ועל פס היד ממש (עי' משנה מגילה כד, ב ורש"י שם), שלא כנגד המוח והלב, ביארו האחרונים, ששורש הענין בזה היה, שלא רצו ליישר מוחם ולבם אל קו האמת. וכן מה שנחלקו הבייתוסים על חז"ל בפירוש הפסוק "וּסְפְּרָתֶם לָכֶם מִמִּתְחַת הַשֶּׁבֶת" (ויקרא כג, טו), ביאר הרב שליט"א (בשיחתו לפרשת פינחס תשע"ג) שאין זו מחלוקת סתמית בפירוש הפסוקים, אלא עומק הענין נעוץ בשיטתם הכפרנית של הבייתוסים. ע"ש.
5. אופן הדרשה ביאר רש"י (ברכות סג, ב): זאת התורה - היכן מצויה - באדם שימות באהלי תורה.
6. כן פירש הרמב"ם (הלכ' תלמוד תורה פ"ג הי"ב), זה לשונו: "אין דברי תורה מתקיימין במי שמרפה עצמו עליהן, ולא באלו שלומדין מתוך עידון ומתוך אכילה ושתייה, אלא במי שממית עצמו עליהן ומצער גופו תמיד, ולא יתן שינה לעיניו ולעפעפיו תנומה. אמרו חכמים דרך רמז: זאת התורה, אדם כי ימות באהל, אין התורה מתקיימת אלא במי שממית עצמו באהלי החכמים.
7. המהר"ל הרי כתב: "כל דברי הדרשות אשר בתלמוד ובשאר מדרשים כולם, אין אחד מהם, הן גדול הן קטן, שאין הדברים עומק הכתוב על פי אמיתתו, וכאשר הוא מעמיק בפירוש הכתוב ימצא אותו. שלכן נקרא 'דרשה', כי הוא דרישת הכתוב בחקירה ובדרישה מאד מאד עד עומק הכתוב" (באר הגולה, באר השלישי). וכן כתב רבי צדוק הכהן מלובלין, "שהדרש הוא השגת העומק הנעלם מהפשט" (תקנת השבים, אות ו'). כלומר, הדרש הוא עומקו של הפשט, ומשלים אותו ומגלה את תוכנו האמיתי.
8. מסופר על החזון אי"ש, שנשאל פעם, כמה שעות צריך אדם לישון ביממה, ואמר - שמונה. שאלו אותו: והלא אחד מארבעים ושמונה דברים שתורה נקנית בהם הוא מיעוט שינה (אבות פ"ו מ"ה). והשיב החזון אי"ש: שמונה שעות - זהו מיעוט שינה! ("מעשה איש" ח"ד עמ' ס"ס-א). כלומר, שהעיקר הוא לא לישון יותר ממה שצריך. אבל הישן כפי הצורך, זהו בכלל מיעוט שינה.
9. ואמרו חז"ל: "אגרא דשמעתא - סברא" (ברכות ו, ב). היינו, שעיקר קבלת השכר עבור לימוד התורה הוא על זה "שהוא יגע וטורח ומחשב להבין טעמו של דבר" (רש"י שם).
10. וכמו שכתב החזון איש: "עיקר עליה בתורה היא להבין דעת הניגוד תמיד, ואחר כך לשקול בפלס איזו דעה מכוונת טפ"י" (קובץ אגרות חזו"א ח"א אות ל"ג).